

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی البرز
مرکز پزشکی آموزشی درمانی شهید رجایی

5

در این شماره:

- مروری بر متون
- اهداف پژوهش
- فرآیند بررسی طرح های تحقیقاتی

ماهنامه پژوهشی - شماره پنجم - دی ماه ۹۵

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

با سلام و عرض خسته نباشید خدمت پرسنل خدوم بیمارستان شهید رجایی کرج، ماهنامه دی ماه ۱۳۹۵ با اندکی تاخیر خدمتتان ارایه می شود.

در ادامه مباحث آموزشی مرتبط با پژوهش، در این شماره از ماهنامه نحوه نگارش بررسی متون و اهداف در پروپوزال مورد بحث قرار می گیرند.

در ابتدای این ماه کنگره طب اورژانس در مرکز همایش های بین المللی رازی دانشگاه ایران برگزار شد که پزشکان و پرستاران محترم بیمارستان شهید رجایی در ارایه مقالات مشارکت حداکثری داشتند و خوشبختانه مشارکت دوستان در کتابچه کنگره ثبت شد.

همچنین در جلسات کمیته پژوهش و شورای پژوهشی بیمارستان فرآیند ثبت پروپوزال در بیمارستان مورد توافق قرار گرفت که الگوریتم فرآیند جهت آشنایی همکاران محترم در این شماره از ماهنامه منتشر می شود. با یاری خداوند در حال تدوین برنامه عملیاتی واحد توسعه و تحقیق بیمارستان در سال ۱۳۹۶ هستیم.

در انتها از مساعدت و حمایت های معاونت محترم پژوهشی دانشگاه جناب آقای دکتر نوری سپهر و ریاست محترم بیمارستان جناب آقای دکتر غوغایی کمال تشکر را دارم.

دکتر شهروز یزدانی - معاونت پژوهشی

مروری بر متون

در کل، مرور متون باید به صورت مفصل انجام گیرد تا با به دست آوردن اطلاعات جامع در زمینه موضوع پژوهشی علاوه بر تعیین و حل مشکلات از انجام دوباره کاری در تحقیقات اجتناب شود.

در پژوهش های کمی یکی از مراحل مهم مرور متون می باشد. زیرا لازمه این نوع مطالعات داشتن دانش و آگاهی محقق در زمینه تحقیق می باشد و محقق بر اساس اطلاعات به دست آمده فرآیند تحقیق را ادامه می دهد. در تحقیقات کمی بخش عمده مروری بر متون در آغاز تحقیق برای تکمیل بیان مسئله و اهداف مورد استفاده قرار می گیرد. همچنین در اجرای روش کار از راهکار های قبلی استفاده می شود. در بحث و بررسی برای حمایت از نتایج و تعمیم آن از مطالعات قبلی و در نتیجه گیری هم بر اساس مطالعات قبلی نتایج خلاصه سازی می گردد.

اما برخلاف مطالعات کمی در مطالعات کیفی باید از بررسی عمیق متون قبلی اجتناب شود. زیرا این مسئله موجب سوء گیری محقق در امر پژوهش می شود. در مطالعات کیفی باید وضع حاضر و موجود بدون برداشت های قبلی انجام گیرد.

محققان کیفی به خصوص پدیده شناسان اعتقاد دارند مروری بر متون باید بعد از جمع آوری و تحلیل اطلاعات موجود باشد تا در هنگام اجرای طرح بر شیوه جمع آوری اطلاعات اثر نداشته باشد. برای همین در مطالعات کیفی از نوع گرند تئوری از مروری بر متون در شروع تحقیق خیلی کم استفاده می شود و هیچ گاه در جمع آوری اطلاعات و طراحی مطالعه از شیوه های قبلی استفاده نمی شود و مطالعات اساسا در جهت حمایت و طراحی نظریه به کار می روند.

مرور متون گامی اساسی در فرآیند تحقیق محسوب می شود. جهت انجام پژوهش باید از پژوهش های مشابه که قبلا انجام شده اند آگاهی پیدا کند. مرور متون عبارتست از گردآوری سازماندهی شده مواردی که توسط دانشمندان و محققان روی یک موضوع خاص منتشر کرده اند.

با انجام بررسی متون محقق می تواند یک تحلیل انتقادی بر روی موضوعات و مسائل مورد علاقه داشته باشند. با مطالعه منابع و پژوهش های قبلی در زمینه موضوع تحقیق، علاوه بر افزایش دانش و آگاهی محقق در زمینه تحقیق، وی با انواع راهکارها و روش های اجرایی آشنا می شود و یک منبع مناسب برای نوشتن پیش فرض یا ارائه فرضیه پیدا می کند. همچنین از مروری بر متون در بحث و بررسی نتایج برای حمایت از یافته های پژوهش استفاده می شود. در برخی موارد نیز ممکن است به محقق راهکار یا ایده جدیدی ارائه کند.

نکته: بررسی متون از دوباره کاری جلوگیری می کند و پژوهشگر با استفاده از تجارب دیگران و استفاده از فعالیت ها، برنامه ها و تصمیمات دیگران؛ یک روش مطالعاتی منطقی را طراحی می کند.

پژوهشگران باید توجه داشته باشند که در مرور متون خلاصه ای از مقاله که نمایانگر کل مقاله می باشد ارائه شود. در مرور متون محقق باید مشخص کند مقاله توسط چه کسی، در چه سالی، در چه مطالعه ای، با چه عنوانی، روی چه گروهی و در چه مکانی، با چه تعداد نمونه ای، توسط چه روش و ابزاری یا چه نتایجی و چه پیشنهادی ارائه شده است.

در مروری بر متون منابع مورد مطالعه به دو دسته تقسیم می شود:

منابع دسته اول

منابعی که فرد گزارش کننده، در هنگام وقوع رویداد خودش حضور داشته است. مانند گزارشات تحقیقی که توسط محقق در مجله های علمی، کنفرانس ها، کنگره ها، رساله و پایان نامه گردآوری شده اند.

سایر منابع دسته اول عبارتند از (اسناد، فرمان ها، رای دادگاه، صورت جلسه، شرح حال، قولنامه، فیلم، وصیت نامه، گواهینامه).

منابع دسته دوم

منابعی که خود محقق یا نویسنده در مشاهده یا تالیف آن به طور مستقیم مشارکت نداشته است. مولفین منابع دسته دوم، کار محققان و نظریه پردازان اصلی را ترجمه، خلاصه و تفسیر می کنند. اغلب مطالب منابع دسته دوم مختصر و کوتاه تر می باشند.

مطالعه و نقد مروری بر متون

خواندن و نقد منابع باعث درک دانش موجود و کشف ارتباط با مسئله تحقیق می شود. ولی با توجه به فرصت کوتاه و حجم زیاد مقالات، محقق باید بدانند چه طور مطالب را سریع بخوانند، درک کند و خلاصه سازی و تفسیر نماید. برای همین مهارت پژوهشگر در خواندن سریع و درست منابع موجود به تسریع روند پژوهش منجر می گردد.

■ **غربال منابع:** منابع دسته اول به عنوان شرحی از پژوهش های اصیل که پژوهشگران انجام داده اند، به عنوان منبعی مهم به شمار می آیند ولی

گاهها برخی منابع دسته دوم نظیر مقالات مروری، شروعی خوب، برای جستجوی متون می باشند. زیرا این مقالات بر اساس مطالعات معتبر و متعددی صورت گرفته است که خود رفرنس های این مقالات می تواند راهنمای خوبی باشد.

■ **خواندن سریع متون:** همان بررسی اجمالی و کلی عناوین مقاله، سال، نام نویسندگان، چکیده و مقدمه مقاله می باشد. به عنوان مثال عنوان مقاله مشخص می کند آیا متغیرهای مد نظر ما در این تحقیق وجود دارد یا ندارد. بررسی و مطالعه چکیده مقاله روشی مفید در بررسی سریع متون می باشد. به عنوان مثال با خواندن روش کار، نتیجه گیری و چکیده، می توان به اهمیت و ارزش مقاله پی برد. در قسمت بعدی محقق برای افزایش دانش و آگاهی در زمینه متغیرها و دانش خود می تواند با بررسی و خواندن قسمت مقدمه مقاله، پی به کاربردی بودن آن ببرد.

■ **بررسی و درک منابع سایر مقالات:** گاه محقق با مشاهده رفرنس های مقالات می تواند به مقالات بهتر و مناسب تری دست پیدا کند یا ایده های بهتری به دست آورد.

■ **تحلیل منابع:** از طریق تحلیل منابع می توان پی به ارزشمندی مقاله برد.

■ **ثبت و یادداشت ها:** درحین مطالعه منابع سعی کنید زیر نکات مهم و کاربردی خط بکشید تا بعد اتمام مقاله بتوانید نکات را دسته

- ✓ بررسی متون کمک می کند تا محقق روش های جدیدی را جهت انجام تحقیق کشف نماید.
- ✓ بررسی متون کمک می کند تا محقق از دوباره کاری اجتناب کند.
- ✓ بررسی متون کمک می کند تا محقق از پیشنهادات قبلی استفاده نماید.
- ✓ بررسی متون کمک می کند تا محقق از نتایج و گزارشات در جهت تقویت بحث خود استفاده نماید.
- ✓ بررسی متون کمک می کند تا محقق در انتها یافته های تحقیق خود را به صورت کاربردی ارائه نماید.
- ✓ بررسی متون به تعیین مسئله تحقیق و اصلاح و گسترش سوالات تحقیق کمک می کند.
- ✓ بررسی متون با افزایش اطلاعات و آگاهی محقق، هرگونه فاصله و تناقض را در بدنه دانش شناسایی می کند.
- ✓ بررسی متون موجب نوآوری و گسترش راهکارهای بالینی می گردد.
- ✓ بررسی متون به تفسیر یافته ها و گسترش توصیه ها و کاربرد آن ها کمک می کند.

بندی نمایید و با خلاصه نمودن مطالب به نقاط قدرت و ضعف مقالات پی ببرید.

▪ **تحلیل و مقایسه مطالعات:** می توان با ارائه جدولی مطالعات را مقایسه و دانش موجود را از زوایای مختلف مورد بررسی قرار داد.

▪ **خلاصه و سازماندهی مقالات:** پس از بررسی و درک کلی مقاله بهتر است مطالب آن مقاله را در جدولی با مشخص نمودن نویسندگان، عنوان، سال، کشور، تعداد نمونه، نتایج و نتیجه گیری خلاصه نمایید (جدول ۱).

اهداف بررسی متون

- ✓ بررسی متون کمک می کند تا محقق روش مناسبی را جهت اجرای تحقیق انتخاب نماید.

جدول ۱. مثالی برای خلاصه و سازماندهی مقالات

نام	عنوان	کشور	شهر	مطالعه	نمونه	نتایج	بحث
حجتی و حمید و همکاران (۱۳۹۰)	خاطره گویی گروهی بر تنهایی و نیاز به تعلق خاطر سالمندان	ایران	ساری	تجربی	۳۰	از نظر آماری بین تعلق خاطر و تنهایی در دو گروه آزمون و مداخله اختلاف معنا داری وجود داشت ($p < 0/01$)	سالمندان با بازگویی گذشته خود که دوران فعالیت آنها بوده، احساس درونی بهتری کرده و احساس در حال هوای گذشته با انرژی بیشتری کار می کنند.

اهداف

بیان هدف

هدف کلی همان موضوع پژوهش می باشد که به صورت فعل رفتاری بیان می شود. در نهایت به چه چیزی می خواهیم برسیم.

هدف ویژه یا اختصاصی

هدف ویژه یا اختصاصی از تجزیه هدف کلی حاصل می شود. یعنی متغیرهای موجود در هدف کلی را به صورت جزء به جزء بررسی می کنیم. به عبارتی این هدف فرآیندی است که محقق را گام به گام هدایت می کند تا به هدف کلی برسد.

در تنظیم اهداف ویژه یا اختصاصی باید دقت شود تا تمامی اهداف به زبان عملی و روشن و بر اساس متغیرهایی که می خواهیم اندازه گیری کنیم به صورت افعال رفتاری و قابل سنجش با عبارات واضح و قابل درک نوشته شود زیرا با مجموع اهداف ویژه و اختصاصی است که به هدف کلی پژوهش دست می یابیم.

سوال پژوهش

سوال پژوهش جمله مختصر پرسشی است که در زمان حال بیان می شود که شامل یک یا چند متغیر یا مفهوم می باشد گاهی سوالات تحقیق به صورت عبارات ساده ای طرح می شوند که با جواب آن ابهامات تحقیق را مشخص می کنیم و به وسیله آن نتایج تحقیق را کامل می کنیم.

حال پس از انتخاب موضوع و تنظیم عنوان و بیان اهمیت موضوع، قبل از شروع مطالعه باید هدف از انجام تحقیق را مشخص کنیم زیرا هدف تحقیق به ما نشان می دهد دنبال چه چیزی هستیم و باید چه راهی را برویم و به عبارتی هدف، مسیر تحقیق را روشن می کند و به طور واضح نشان می دهد به دنبال چه چیزی هستیم.

هدف باید روشن و بدون ابهام باشد و به پژوهشگر نشان دهد چه می خواهد و باید در چه زمان و مکان و در چه گروهی مطالعه انجام گیرد. در مجموع اهداف تحقیق بیان کننده خلاصه ای از آنچه باید انجام گیرد می باشد که معمولاً هدف تحقیق بعد از شناسایی دقیق مساله، متغیرها و متون قبلی تدوین می گردد.

اهداف مطالعه باید خصوصیات زیر را داشته باشند:

- ۱- واضح، روشن و قابل اندازه گیری باشند.
- ۲- منطقی و قابل دستیابی باشند.
- ۳- متغیرهای مورد مطالعه نظیر زمان، مکان و جمعیت را نشان دهند.

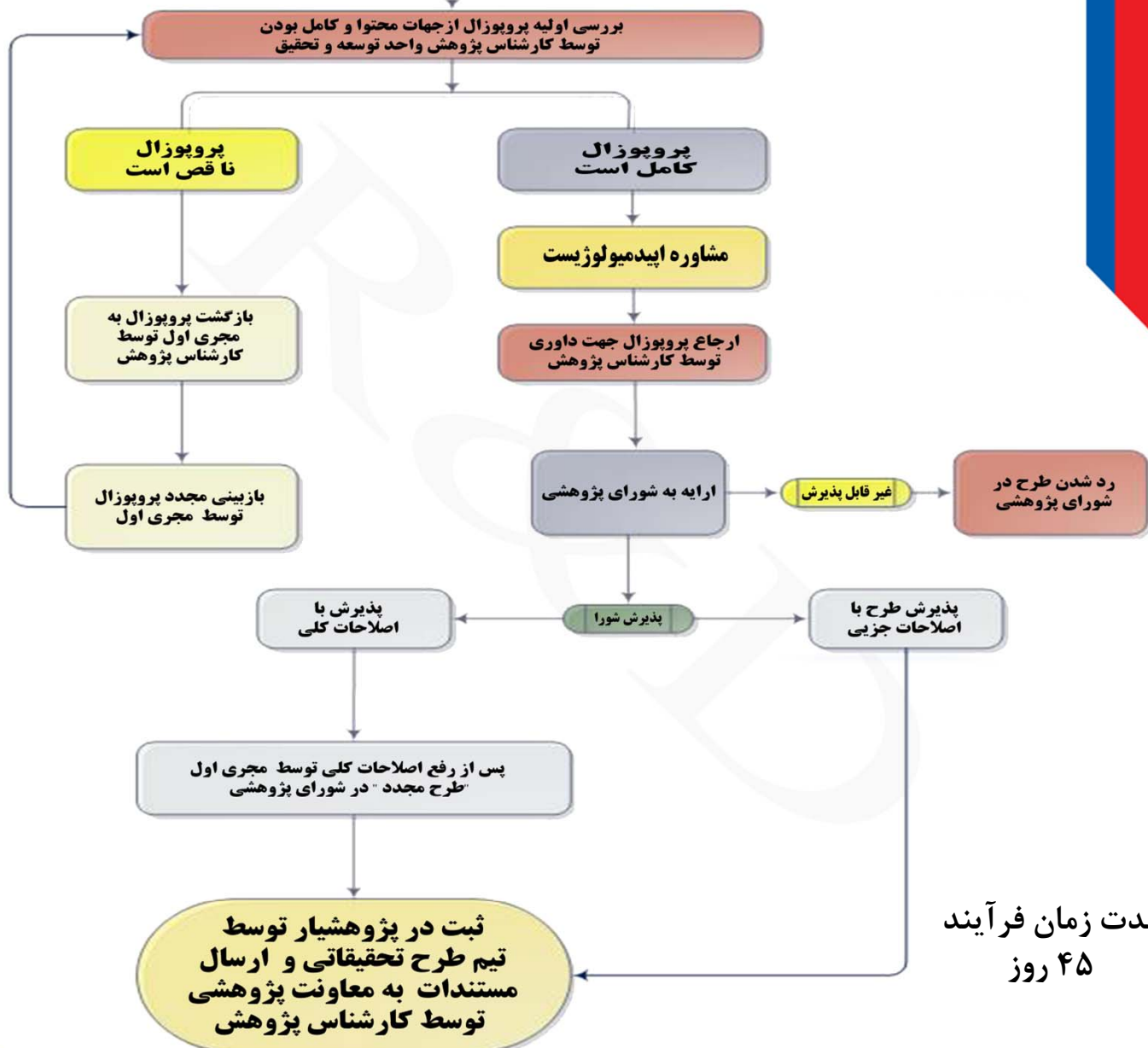
به طور کلی اهداف تحقیق شامل مواردی می شود که محقق بعد از انجام و اتمام مطالعه به آنها دست پیدا می کند.

هدف کلی

هدف تحقیق را به صورت یک عبارت کلی و به شکل خبری بیان می کند و این هدف اساس مطالعه را به صورت کلی بیان می نماید.

فرآیند بررسی طرح های تحقیقاتی

ارایه پروپوزال در فرمت دانشگاه البرز به واحد توسعه و تحقیق توسط مجری طرح

تهیه کنندگان	تایید کننده	تصویب کننده و ابلاغ کننده
دکتر شهروز یزدانی (معاونت پژوهشی) فاطمه رحیمی (مسئول واحد توسعه و تحقیق)	دکتر شهروز یزدانی (معاونت پژوهشی)	دکتر مرتضی غوغایی (ریاست بیمارستان)

منبع این شماره از ماهنامه:

کتاب روش تحقیق و آمار در پرستاری
نشر جامعه نگر

ارتباط با ما:

همه روزه واحد R&D برای ارائه خدمات به
همکاران محترم آمادگی دارد.

جهت ارتباط مجازی می توانید مطالب خود را به
آدرس research.rajaei@gmail.com ارسال
کنید.

تلفن تماس: ۳-۳۴۵۵۲۰۰۱ داخلی ۳۶۷

اعضای هیئت تحریریه

دکتر مرتضی غوغایی (ریاست بیمارستان)
دکتر مرتضی نظری (مدیریت بیمارستان)
دکتر شهروز یزدانی (معاونت پژوهشی)

فاطمه رحیمی (کارشناسی ارشد پرستاری - مسئول واحد R&D)
محسن لطفی (دانشجوی پرستاری - سردبیر ماهنامه)
ربابه حق وردی (پرفیوژنیست - کارشناس پژوهشی)
فاطمه عابدی (دانشجوی پرستاری - کارشناس پژوهشی)

«این نسخه از ماهنامه در واحد توسعه و تحقیق
بیمارستان شهید رجایی کرج گردآوری و چاپ شده
است»

دی ماه ۱۳۹۵